

REKLAZSIÓK, KIADÓ
Rev. Á. L. ÉS NYOMDA
 Szeged, Károlyváros, St. Barón
 R. Fog. (Brassai-utca) 10
 Telefon: Szerkesztőség
 és kiadóhivatal — 977
 Sz. N. Sz. — 558
 A hirdetések kizárólag a
 szerkesztőségnek cím-
 zve érkeznék. Kéziratokat nem
 adnak vissza

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
 Romániában
 Egész évre — 750
 Félévre — 380
 Negyedévre — 200
 Egy hónapra — 70
 Egy szám ára pályaud-
 varon és vidéken is 3 lej
 Bukarestben — 3-50
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — 25 ek
 Egy szám — 1-50 ek

1924 július 2 Szerda

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 145. szám

5684. Szíván 30

Mi van a fuzió „mögött”

Jó néhány hónapja annak, hogy Dobrescu Demeter, az országos ügyvédszövetség elnöke Kolozsváron járt. Akkoriban sűrűn irtak a buharesti lapok arról, hogy Dobrescu egy országos polgári radikális párt alapját akarja megvetni. Érthető, hogy akkori beszélgetéseinknek legfőbb témája az esetlegesen megalakuló új párt volt, amelynek már a gondolata is sok szimpátiát váltott ki az erdélyi kisebbségi körökben, hiszen Dobrescu szenátor hat év óta egyike volt azon keveseknek, akik a szó legnemesebb értelmében vett liberális-mussal — és ami a legfőbb, minden hátsógondolat nélkül — nyílt sisakkal szállottak az általános emberi és az ebbe belefoglalt kisebbségi jogok védelmére.

Dobrescu, aki töretlen és hívő optimizmussal szállt egyedül sikra a maga posztján, nem bízott pártalakítási tervének sikerében. Csodálatos tisztánlátással ítélte meg a helyzetet: „Még sokkal nagyobb a különbség az egyes országok mentalitása között — mondotta — mintsem egy közös elvi alapon álló országos párt alakítására lehetne gondolni.” Amikor a nemzeti párt és a parasztpárt készülő fuziójára terelődött a szó, Dobrescu akkor is lemondóan intett a kezével: „Lehet, hogy lesz belőle valami — mondotta — bár a mai időkben korai még országos pártot szervezni, ha csak nem hasznosra, különösen amikor a tényleg fennálló különbségeket azok, akik értnek az intrikákhoz, valóságos szakadékokká építik ki.”

Az elmúlt hónapok nagyon sokban igazolták Dobrescu meglátásait. Lehet ugyan, hogy a fuzióból lesz valami, de mégis úgy látszik, hogy az időpontot túlkorán választották meg. Mert az a káosz, ami a fuzió tárgyalások ezer sikere és ezer sikertelensége miatt már hónapok óta nyomasztóan uralja az ország politikai közéletét, patológikus tünet, amit a legbiztosabban és legkorábban talán Dobrescu szenátor látott meg.

Stere professzornak ma már fogalomná nőtt a neve. Valamennyi újság egyöntetű híradsa szerint Sterének kezében van a fuzió kulcsa. Holott a dolog korántsem ilyen egyszerű és teljességgel elbájelelhetetlen, hogy egyetlen ember személye meg tudja hiúsítani az ország két legnagyobb demokrata pártjának egyesülését.

A Stere-ügy rejtett kulcsát éppen Dobrescu szavai adják meg: vannak még különbségek, amiket az intrikákhoz értek szakadékokká építenek ki. Mert hiszen Vajda és Maniu is, akik legelső sorban éppen Sterével tárgyaltak a fuzió lehetőségéről és csak amikor vele már megegyeztek, fordultak a parasztpárt többi vezetőihez, csak azért akarnak most megszabadulni a Stere-ballasztól, mert fojtogatja őket annak a Stere-ellenes közvéleménynek a nyomása, amely közvélemény létrehozásában éppen az ugynevezett „intrikákhoz érőknek” van a legnagyobb szerepük. A fuziót és a közvélemény barátságát is biztosítani — ez a kilátástalannak látszó küzdelem örli fel két malomkőként a nemzeti párt akcióképességét, annál is inkább, mert más oldalról a parasztpárt beszarábiai csoportja Sterével együtt áll vagy bukik és így Stere, még ha akarná is, akkor sem áldozhatná fel személyét a fuzió megvalósulásának érdekében.

A beszarábiaiak mentalitása nagyon eltér a többi országrészek politikai mentalitásától. A beszarábiai parasztpárt is intellektuelek tisztán tudják vezérüket, aki egy emberöltőn keresztül az ő felszabadításukért harcolt és sehogysem tudják megérteni annak a taktikai szükségszerűségét, hogy eltaszítsák maguktól azt, aki élete munkáját áldozta fel ő értük. Ezért fenyegeti két veszedelem is a hónapok óta fuzióról tárgyaló két pártot: egyrészt a

közvélemény nyomása, amelynek sulya alatt félt, hogy az egyesült párt tagjainak talán a harmadrészt is elveszti, másrésztől a beszarábiaiak imponálóan intranzigens álláspontja, akik még a fuzió kedvéért sem hajlandók megkövetni a közvéleményt és nem akarnak részesei lenni egy politikai juszticimordnak.

A két veszedelem ingadozóvá, bizonytalanává és idegessé teszi mind a két párt vezetőit, akik sürgetve keresik a legalkalmasabb kiutat az utvesztőből és éppen ezért talán túlságosan sokszor is hibáznak. Az „intrikákhoz érők” pedig egy pillanatnyi szünetet sem tartanak, az ellenfél taktikázásának minden előnyét fe-

Stere lemondott a parasztpártban viselt tisztségéről

Pan Halippa átadja helyét Sterének. Újabb akadályai vannak a fuziónak

(Bucuresti Bukarest, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A fuzió ügyében a mai nap jelentős fordulatot hozott. Stere Constantin, akit a személye ellen irányuló hajszja igen elkésztett, bejelentette pártjának, hogy lemond a párt végrehajtóbizottságában viselt tisztségéről. Az „Universul” szerint Stere azt is kijelentette volna, hogy lemondása végleges és megmáshatatlán.

A lemondás hírére Pan Halippa, a parasztpárt beszarábiai frakciójának elnöke lemondott elnöki tisztségéről és át akarja adni helyét Sterének. A parasztpárt beszarábiai frakciójának álláspontja e pillanatban még kétséges és nem bizonyos, hogy a beszarábiaiak hajlandók lesznek belemerülni ebbe a megoldásba.

A fuzió ügyében egyelőre újabb nehézségek merültek fel.

Tegnap késő este a parasztpárt levélben közölte Maniuval, hogy nem fogadja el a nem-

négig aknázzák hi a maguk számára és szorgalmasan mélyítik a különbségeket, amelyeknek egyre nehezebb munka lesz az áthidalása.

Ma már csak beszarábiaiktól várják a csodát, akik talán mégis hajlanak a sok szóra és feláldozzák vezérüket a fuzió kedvéért. Ha ez nem történik meg, akkor csak a beszarábiaiak nélkül történhetik meg a fuzió, ami súlyos elvesztést fog jelenteni. Így fest a sokat emlegetett fuzió kísérlet tükörképe, amelynek ferdére torzulásáért nem a nemzeti pártot, nem a parasztpártot, nem is annak beszarábiai csoportját, még csak nem is Sterét, hanem egyedül az időt terheli a felelősség.

zeti párt formuláját, amely szerint Maniu és Mihalache mellett egy tanácsadó bizottság fogja a nemzeti parasztpártot vezetni és ragaszkodnak az ő formulájuk elfogadásához, amely a dualizmust kívánja az új párt vezetésében. A levél hangsúlyozza, hogy a parasztpárt nem járul hozzá a tárgyalások további elhúzásához és ha Maniu nem fogadja el a párt javaslatát, úgy a fuziót meghíuultnak fogják tekinteni. Maniu még nem válaszolt, de az illetékes politikai körök bizonyosra veszik, hogy a nemzeti párt vezérének válasza semmiesetre sem lesz elutasító, hanem alkalmas fog adni arra, hogy ezt az ujonnan felmerült ellentétet kiküszöböljék.

Másik verzió szerint viszont a parasztpárt kategórikus kívánsága éppen azt előzve, hogy egyszer és mindenkorra végét lehessen vetni az amugy is sokáig elhúzódott tárgyalásoknak és a fuzió ügye végre komoly döntés elé kerüljön.

Válságban a spanyol fascizmus

Forrong a nép és a katonaság Berenguer tábornok enyhé elítélése miatt. Primo de Rivera feltárta a helyzetet Alfonz király előtt. A diktátor maga veszi át a marokkói hadjárat vezetését

(Madrid, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amíg egyfelől Olaszországban végveszedelemben forog Mussolini fascizmusa, a várakozásnak megfelelően Spanyolországban is megingott a nacionalista katonai diktatura. Mint ismeretes, Primo de Rivera tábornok, amikor megbuktatta az alkotmányos spanyol kormányt és megteremtette a fascista diktaturát, arra alapította uralmát, hogy az előző spanyol kormányok nagyon is laza eréllyel jártak el a marokkói kérdésben, amelyet sehogysem tudtak megoldani. A spanyol csapatok előzőleg megszállt területet szenvedtek a tizenkét év óta állandóan lázongó kabiloktól, úgyhogy a marokkói hadjárat a sok sikertelenség miatt a szó szoros értelmében presztizsháború volt Spanyolország tulzó nacionalistáinak szemében. Ez a háború már rengeteg költséget hártott az országra, anélkül azonban, hogy akár katonai eredményeket lehetett volna elérni, akár pedig meg lehetett volna erősíteni az ország gazdasági sulyát az afrikai partokon.

Primo de Rivera, amikor katonáival megszállta Madridot és a kormány tagjait részben börtönre vetette, részben pedig menekülésre kényszerítette, azt ígérte megnyugtatóul a felkeléssel fenyegető katalóniaiaknak, hogy rövidesen befejezi a marokkói háborút. A diktátor terve azonban nem sikerült és ugy katonai kísérletei, mint a felkelők vezérével, — Rajsuli emirrel való tárgyalásai sikertelenek maradtak. Hogy az elégtelenséget elterelje magáról, a miniszterelnök bíróság elé állította Berenguer tábornokot, a volt marokkói fővezért. A pör most fejeződött be a szenátus előtt és a tábornokot a hadsereg kötelékéből való elbocsátásra ítélték.

Ezzel az ítélettel azonban egyáltalán nem sikerült lecsillapítani sem az országot, sem pedig a közvéleményt. A marokkói háború mint lidérc-

nyomás nehezedik továbbra is Spanyolországra és most Primo de Rivera tervbe vette, hogy maga utazik Marokkóba és vagy megnyeri a háborút, vagy pedig kibékül a felkelők vezérével. Valószínűleg az utóbbi eset fog elkövetkezni, ha ugyan ideje lesz rá a fascista diktaturának. A madridi lapok ugyanis nagyon kritikusnak találják a helyzetet, mert a Berenguer tábornok ellen hozott ítéletet nagyon enyhének tartják és emiatt nemcsak a nép, hanem a hadsereg is elégtellen. Minden pillanatban forradalomtól lehet tartani, amely elsőpri a mai uralmat. Primo de Rivera miniszterelnök ma hosszú kihallgatáson jelent meg Alfonz királynál és feltárta előtte a helyzet komolyságát. Az audiencia után a tábornok elrendelte, hogy a kormányhű csapatokat helyezték készenlétebe.

Az olaszokat Tripolisban megverték az arabok

Berlin, július 1. A „Berliner Tageblatt” török forrásból arról értesül, hogy Tripolisban az olaszok súlyosan kikaptak az araboktól. Négy napos csata után Hongi és Ovennit tábornokokat az arabok menekülés közben megölték.

Botrány az amerikai demokraták konventjén

Washington, július 1. Az amerikai demokraták konventjén a Ku-Klux-Klan szervezetről szóló vita során a két párt összeesapott egymással. A két párt emberei poharakat, tintatartókat, aktacsomókat, vonalzókat dobáltak egymáshoz. Többeket a dulakodásban eszméletvesztésig fojtogattak.

miatt
 hatók
 öre
 önség
 obbitala
 anyat, platinát és
 ágaköveket a leg-
 agasabb árban be-
 ltok. Legelőcsőbb
 vásárlási forrás
 szerekben, órák-
 n, dísz tárgyakban
 Eszerész
 érdeklében
 ódjón meg,
 butorait mégis
 cher Albert
 Társa
 el szerezheti be-
 golsóbban.
 elni a címre!
 rdinand 61. sz.
 ártelep: Gherla
 m. Sürgönyeim:
 efonszám: 2-86

Bécsi levél

*

(Bécs, július 1. Az Uj élet tudósítójától.)
Semmiel sem javult négy esztendő óta, amikor utoljára láttam a republika lerongyolt, de azért friss és drága fővárosa a kedves Bécs. Nem javult. Ez ugy értendő, hogy az állapotok nem javultak. Akkor Renner kéregetett Bécs és hinterlandja számára, most Seipel kerül abba a helyzetbe, hogy „save our souls!” kiabáljon a nagyhatalmak felé.

A nagy pénzömlés, ami a négy év alatt zajlott Ausztriában, a stabilizálással megrekedt és bizony ennek most issza meg a levét minden kereső és produktív eleme a városnak. Nagy becsülete van a pénznek: olyan mint békeidőben, megnézik jobbról-balról és nem adják ki, csak ha a fogukhoz verték egyszer. Minden vállalat rosszul megy, mindenünnen bocsátják el az alkalmazottakat. A munkás-elbocsátás nem tragikus éppen, mert a kormányt munkanélküli segélyre szorítják a kitünően megszervezett szakmai közületek és a szociáldemokrata párt, de akik kívül esnek ezen a kategórián és a drága városban kereset nélkül tengődnek, azok bizony egy katasztrófa ijesztő forgatagában vergődnek és iszonyat nézni a düledt szemeket, a vánszorgó árnyék-alakokat a parkokban és a Ring fái alatt. Uri életmódhoz szokott tisztviselők, tönkrement kereskedelmi vállalatok vezető emberei, akik csekély végkielégítésük fölétele után vajjon mihez fogjanak? Dolgozni! De nincs munkaalkalom. Kereskedni? De nincs annyi tőkékük, hogy árut vegyenek. A szervezatlenség átka súlyosodik rájuk és napról-napra lehet olvasni „leépített” és elbocsátott tisztviselők öngyilkosságáról.

De akik sem a pénz stabilizálásának „áldása” alatt, sem a frankkontremia viharában nem kerültek alulra, azoknak megmaradt a régi jó szokásuk: eljárógnak a kávéházba és ha egy feketéért tizenkét ezer koronát kell fizetniük, akkor is eltöltögetik az időt egymás untatásával.

Mostanában Castiglioni szapulgatják. Hallom, amint valaki gunyos megjegyzéseket tesz a frankesésben kissé lezuhant és megtépázott tekintélyű nagytökére.

— Az olasz király most adományozta neki Itália koronarendjének nagykeresztjét. Éppen most, amikor ugyis egy kereszt sulya alatt nyög szegény!

— Nem is kitüntetés az, — ásitózik a másik — nem is kaphat kitüntetést az olaszoktól. Hiszen az osztrák-magyar monarchiának szállított repülőgépeket a háború alatt.

— No, no. Azokért a repülőgépekért az ellenségtől csak elismerést érdemel!

Igy elméskednek a fölszinen maradottak.

— Autó rohan el a terrasz előtt. Elegáns, kecses jármű, alig lehet egy hónapja, hogy kijutott a műhelyből. Benne fanyarképű, jól öltözött borotváltarcu fiatalember.

— Látja — szól oda foghegyről Nulla ur Zéro urnak — ez is egy „tönkrement” milliárdos. Kánikula van.

*

Bratislavából átjött Bécsbe Dolch mester, aki váradi ember és Mr. Henriksen név alatt a világ legjobb állatszeliidítőjeként ismertek. Ez a hirnév egy alkalommal nagyot lobbant és hírtelen kialudt.

Érdekes az előzménye.

Mr. Henriksen vallásos ember, aki a tigris-ketrebe való bevonulása előtt rendszerint imádkozott. Milanóban néhány év előtt régi gyakorlatokhoz híven megállott a ketrec bejárásánál, összetette a kezeit és morzsolni kezdte az imát.

Milanó polgármestere azonban, aki szabadgondolkodó híreben állott, letiltotta az imát. Ahogy ő mondta: két okból. Mert vagy őszinte az ima, akkor ezt templomban vagy az otthon csöndjében kell elintézni, vagy nem őszinte és akkor fölösleges az egész ceremónia.

Mr. Henriksent a tilalom megrendítette. Az ima önbizalmát, erőt és bátorságot kölcsönözött neki. Ezt most elvesztette.

Bement a ketrebe és az egyik tigris szembehelyezkedett vele. És észrevette a szelidítő szemében azt a határozatlanságot, ami a bestiókat rendszerint támadásra ösztökéli. Néhány másodpercig egymásra néztek ember és vadállat. Egyszerre a tigris rávetette magát a szelidítőre, aki riasztó-lövést adott le. Nem használt. Az állat beleharapott Henriksen ha-

sába és magával cipelte a ketrec porondján. Látványának idegtépő volt, amint a fenevad a hatalmas embert üvöltések közepette ráncigálta.

A szelidítő felesége vasdoronggal hatolt be a ketrebe és kemény bátorsága megbénította a tigriseket. Egyik sem rohant feléje és sikerült is agyonverni a támadó vadállatot.

Mr. Henriksen nyolc hónapig feküdt élethalál között. Azontul pedig fölhagyott az állatszeliidítéssel és grafológiával foglalkozik.

Mindenesetre szelidebb foglalkozás. Vajjon megbízhatóbb-e?

A magyarországi emigránsok között a hazatérés most a téma. Ki megy, ki nem megy? Sokan a diadalkapu alatt szeretnének hazamenni, amelyet

Az erdélyi honfoglaló zsidók között

Két nap az erdélyi zsidók palesztinai kolóniáján. Vermes Ernő temesvári gyárigazgató palesztinai utleírása

(Cluj-Kolozsvár, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vermes Ernő temesvári gyárigazgató nemrég Palesztinában járt és ottani tapasztalatairól több cikkben számolt be az Uj Keletben. Most a temesvári cionisták hetilapjában, az „Uj Kor”-ban írja meg cikksorozat keretében palesztinai útját, amelyből az erdélyi kolóniára vonatkozó rész általános érdeklődésre tarthat számot és ezért ezt a cikket alább közöljük:

Az erdélyi falu felé

Április 22 én indultam el Mandelbaum garázsstulajdonos autójával, amellyel pár nappal előbb Felix Salten utazta be az országot, az Émek Jezreel felé, ahol az Afule—Nazaret közti utvonalon fekszik az erdélyi kolónia.

Három és félórát tartott az utazás, kitünő országúton, amely közvetlenül a Damaszkusz-kapunál kezdődik. Pár pillanat múlva elértük a Óófim nevű falut, ahol Gibeat Saul, az első zsidó király rezidenciájának romjai láthatók. Az út mentén lépten nyomon találkozunk a bibliából jól ismert helyekkel, amelyekre maga a sófför hívja fel a figyelmemet. Kelet felé, a távolban, a Jordán-völgy mögöl ide magaslik a Gilead-hegység. Emitt a judeai hegyek között fekszik Anatot, ahol Jirmijahu próféta született, távolabb Mäpa, jobbra az uttól Rama, odébb Beérot, ahol Judá Makkabi hősi halálát halt. És így tovább. Rövid ideig Söchemben pihenünk, aztán Afule irányában elérkezünk Éa Ganim-ba. Ezzel a kolóniával kezdődik Palesztina legnagyobb és legtermékenyebb alföldje, melyet a zsidó királyok hajdani téli székvárosáról neveztek el Jezreel-völgyének. Útközben egyre gyakrabban találkozunk zsidó munkásokkal. Szorgalmas chalucok művelik az istenáldotta földet és büszke örömmel beszélnek kolóniákról, ahol megelégedetten dolgoznak a zsidó nép és Zsidóország érdekében.

Határvíta

Az afulei állomástól három perc alatt érkezünk az erdélyi kolóniára, amely négyezer dunamnyi területen az országot mindkét oldalán terül el. Öszig negyven családnak kell ide-telepednie, akik közül én még csak a következőket találtam a kolónián: Aron Lajos, Baumzweig Ibrahim, Hirsch Elek, Cövi Yahalomi, aki a falu előjárója is, Klein Sámuel, Krausz Mór, Lázár Adolf és M. Weintraub. Érkezésünk híre futótüzként terjedt el a kolónián, ahol akkortágra várták dr. Weissburg Chaim, a Szövetség alelnökének megérkezését, akit azért hívtak a kolóniára, hogy elrendezze a keleti rész ügyét, amelyet a tel-adaszi települők a maguk javára vitattak el. Négy napig tartott, amíg az ügy rendbejött, de biztosítva lett, hogy a letelepedett és még kitelepítendő családok nyugodtan fognak dolgozni.

Néhány hónappal ezelőtt a kolónia földje még dudvával és gazzal belepert terület volt, most pedig a nyugati oldala egészen megmunkálás alatt van. Az országot mentén nyolc ház épült már. Legimpozánsabb két épülete lesz a kolóniának a Salamon és Wettstein család háza, melyeket maguk a kolonisták építettek fel betonból és cementből.

Élet a kolónián

Éjfélkor fektüdtünk le, de reggel ötkor, amikor felkeltem, már talpon volt a házigazdám, Aron Lajos két fia, akik tavaly még a kolozsvári Tarbut diákjai voltak. Ők már három órák kimentek a rétre takarmányért. Erec Jiszraelben ugyanis meg van engedve,

Károlyi Mihálynak állitanak. De ma még ez tűnő álom, mert Károlyi Mihály messze van, messze idegenben és sokat küzdök. Ir, fordít, nagy energiáját hétköznapi munkában kénytelen felőrölni. Ma már nagyon egyszerű a háztartása, titkára sincs. A felesége is dolgozik. Előadásokat fog tartani ősszel és a következő télen Amerikában a magyarországi viszonyokról a munkásság, különösen a munkásnők helyzetéről.

Az egykor nagy gondtalanságban élt főur londoni élete nem sokkal szilárdabb alapokon nyugszik, mint bármelyik más dolgozó. Azt mondják, akik nála voltak, hogy igénytelenebb a leg-egyszerűbb munkánál is, de energiája töretlen és apostoli bizakodással bizik a magyar október utjái-éledésében. (sz. l.)

hogy minden megművelten földön legeltetni és takarmányt gyűjteni lehessen. A furfangos fiúk tehát ingyen szerezték be a legjobb takarmányt, ha még olyan messze is kellett menni érte. Hét órák érkeztek vissza nagy ostopattogással. Az öszvérek által huzott szekér boglyamagasságban volt megrakva illatos szénával, amelyet a fiúk leraktak az udvaron. Munkaközben kijött az apjuk, tallisz volt a fején és odaszólt nekik:

— Most aztán tefillint kell rakni!

Lélekemelő volt látni, hogy ezek a derék emberek, akik otthon a galutbau is meglehetősen jól bírták magukat, mekkora örömmel és odaadással végzik a munkájukat. Minden építkezést, sőt minden kalapácsütést, egyszóval minden néven nevezhető szükséges munkát ők maguk végeznek és minden centiméter földet maguk művelnek meg. És egyszerűen megható volt, amikor a kolónia keleti részének vitassága miatt az odatelepitett családok nem tudtak hozzájutni a munkához, az első telepeselek meghívták a munkanélkülieket házépítésre, hogy ilyen módon valamilyen keresethez jussanak. És azok, akiket a házépítéssel megbíztak, olyan lelkiismeretesen és akkora szorgalommal dolgoztak, mintha a saját házukat hozták volna tető alá.

Gasner Móse széfer-tórája

A kolóniának az élen háromtagú előjárósági van. Az előjáróság vezetője a marosvásárhelyi származású Yahalomi (Diamantstein), aki már három éve tagja egy munkáscsoportnak és feleségül vette Aron Lajos legidősebb leányát. Ő ismeri legjobban a viszonyokat, legfolyékonyabban beszél angolul és héberül. Ezért kitünően látja el meglehetősen nehéz hivatalát és sokat dolgozik a kolónia javára, amiért mindenki becsüli. Krausz Mór, hűzében van az ideiglenes templom. A ragyogó tisztaságú szobában van egy széfer-tóra, amelyet Glasner Móse főrabbi ajándékozott a kolonistáknak. A kolonisták gyermekeinek, akik közül ötven kolozsvári Tarbut-diákok voltak, elég szép, modern könyvtár áll rendelkezésre, melyet az itthon maradt zsidók küldtek ajándékba, míg az öregebbek a magukkal hozott hatalmas fölían-sok mellett töltik szombati szabadidejüket.

Amennyire az időm engedte, mindent alaposan szemügyre vettem, mindenkivel tárgyaltam, minden panaszt és kívánságot meghallgattam és boldog voltam, hogy egyes esetekben szolgálatára lehettem ezeknek a derék embereknek. Sohasem fogom elfelejteni, hogy mennyire ragyogott arcuk az örömtől, amikor április 23 án délután végre alá-irhatták a kielégítő szerződést a tel-adasziakkal.

Erdélyi vendéglátás Palesztinában

A második éjszakát Hirsch Eleknél töltöttem. Ez volt akkor a legelegánsabb ház a kolónián. Másnap ünnep előestéje volt és ezért vissza kellett térnem Jeruzsálembe, ahol tizenhét turistával együtt hivatalos voltam Sámuel kormányzóhoz. A drága erdélyiek tultettek egymáson a szives marasztalában. Végül, mikor látták elhatározásom komolyságát, arra kértek, hogy legalább látogassam sorba őket. Egyik vendégszeretőbb volt mint a másik. Ráérték a vendégszeretetre, mert ünnep előtt általánosságban már szünetelt a munka és amikor elindultam, többen csatlakoztak hozzám és elkísértek Nazaretig. Már autóba akartam ülni, amikor a hatvanéves Hirsch bácsi lélekszakadva megérkezett és már messziről kiabált felém lelkesedve:

— Tessék várni még egy kicsit, csináljon még legalább sehechjonit!

És a kezével két hatalmas, friss krumplit nyujtott felém, amelyet két és félhónappal ezelőtt ültetett el...

Hivatalos

A kormány t

(Berlin, július 1.)
Párisból érkezett német nagykövetségi katonai bizottság a német kormánytól és Macdo szerelési feltételek katonai bizottság metország katonai bizottság engedtetni a német nunciót. Ez az mintegy négy ország ellenőrzés fog megnyitni a nőkeinek londoni

Rom

Sándor

(Budapest, július 1.)
munkatársától napjaiban lehetséges ma Budapest tőzsdén, a hirtelen mindenki a kár iránt érdeklődik tönkrementek tak kellőképpen pénzért piacra tárták a még spórt hogy a járt Ez kihátással ez okozza a hiányt és ez a régi és becsült Szabadság-tér

Egy

Hogy mennyi értékű, amely azt mutat gyan aránylik az árához. A nyéért példát adnak, aki tíz az részvényességnek. Egy és fél Villány gyár meglehetősen egy kilogramm rály autógárát tesz meg, ez a vény értékét kapni egy M egy üveg sóvényt és egy fűrdőrészvényt egy Kötő-Szőgram liszt árát tíz kilogramm banya részvény ára egy Ujság gyár egy rész anyacsavart a rt. egy rész Chinoin-gyár értékeli saját darab Klein-részvényt, eg Diana-részvényt veszen ad bárk egy Turul cipő egy pár cipő

Alkalmam tékppapirkereskedélyü elnökévé diagnózisát a

— Ez a Magyar egyik legköztavaly tombolt volt. Tulhangos akik még két ötven-hatvan tőzsdén, az t hiszen a koszt hét, hogy a v

Hivatalos tüntetés Berlinben a versaillesi békeszerződés ellen

A kormány tagjai is résztvettek a hazafias szövetségek tiltakozó gyűlésén. Julius 15-én kezdődik Németország katonai ellenőrzése

(Berlin, július 1. Az Új Kelet tudósítójától.) Párisból érkező jelentések szerint Hoesch párisi német nagykövét intervenciójára a szövetségi katonai bizottság haladéktalanul megvizsgálja a német kormány válaszát, amely elfogadja a Herriot és Macdonald jegyzékében foglalt katonai lezárulási feltételeket. Hír szerint a szövetségi katonai bizottság július 15-én újból megkezdi Németország katonai ellenőrzését abból a szempontból, hogy a német gyárakban nem rejtegetnek-e a megengedettnél nagyobb mennyiségű fegyvert és muníciót. Ez az ellenőrzés, amely a legutolsó lesz, mintegy négy hónapot fog igénybevenni. Németország ellenőrzését a kibővült népszövetség veszi át.

A katonai ellenőrzés megkezdésével egyidejűleg fog megnyitni a szövetségi államok miniszterelnökeinek londoni konferenciája, mely valószínűleg

egy hétig fog tartani. Olaszország, Belgium, Franciaország és Amerika már bejelentették, hogy elfogadják a július hó 16-iki londoni konferenciára szóló meghívást és hajlandók résztvenni a német probléma megoldásában.

Valószínűleg a kedvező külpolitikai hírek hatása alatt a különböző német hazafias és katonai szövetségek ma nagy tüntetegyűlést rendeztek a birodalmi gyűlés palotájában a versaillesi békeszerződés ellen. Feltűnő, hogy Marx kancellár és a miniszterek is résztvettek a tüntetegyűlésben, amely kimondotta, hogy a németiség mindenképpen védekezni fog a birodalom tönkretételére. Stresemann külügyminiszter követelte, hogy tisztázzák a háborús bűnösség kérdését és állapítsák meg az igazságot, hogy Németország ártatlan a világháború felidézésében.

Román érdekeltségek vásárolnak a budapesti tőzsdén

Sándor Pál és Weinberger Antal nyilatkozatai az Új Keletnek

(Budapest, július 1. Az Új Kelet állandó munkatársától.) Bécs és Berlin legszomorubb napjaiban lehetett olyan lázas nagybeteg, mint ma Budapest. Minden ember érdekelt volt a tőzsdén, a hordárktól kezdve a szakácsnőig mindenki a Lipták vagy a Georgia árfolyama iránt érdeklődött. Ezek a játékosok teljesen tönkrementek, papírjaikat, amelyek nem voltak kellőképpen fedezve, az ügynökök olcsó pénzért piacra dobták, ezzel magukkal rántották a még spekulációképes közönséget is, úgy hogy a játékosok teljesen tönkrementek. Ez kihatással volt az egész közgazdasági életre, ez okozta a már csaknem kibírhatatlan pénzhiányt és ez okozta, hogy Budapesten komoly, régi és becsületes tőzsdéügynökök kerülnek a Szabadság-térrel a Markó-utcaiba.

Egy részvény értéke: félpohár likőr

Hogy mennyire lezuhant ma minden részvény értéke, jellemzi ez a kis összeállítás, amely azt mutatja, hogy a részvény ára hogyan aránylik ugyanazon vállalat termékének az árához. A Baróti Likörgyár egy részvényéért például csak egy félpohár Baróti-likőrt adnak, aki tizenöt villamosjegy árát félreteszi, az részvényese lehet a Közúti Villamostársaságnak. Egy üveg Villányi-pezsgeért tizenkét és fél Villányi-részvényt kell adni, a Szalámglyár meglehetősen magasra értékelt részvénye egy kilogram szalámit ér. Ha az ember a Király autogarázs Rt. autóján egy kilométer utat tesz meg, ez a kis ut tizenkét Király-autó részvény értékét emészt fel. Tíz kilogram cukorért kapni egy Mezőhegyesi Cukoripar részvényt, egy üveg sörért egy Pannónia-sörgyár részvényt és egy fürdőjegy árát egy Lukács-fürdő részvényt. Öt centiméter szövet ára egyenlő egy Kötő-Szővőgyár Rt. részvényvel, öt kilogram liszt ára egy Királymalom részvényvel, tíz kilogram szén ára egy Sajókondói köszémbánya részvényvel és négy vasárnapi napilap ára egy Újságizem Rt. részvényvel. A Liptákglyár egy részvényéért a Lipták-glyár csak egy anyacsavart ad, a Dunaharaszti Fakereskedelmi Rt. egy részvényéért csak öt kilogram fát, a Chinoin-glyár pedig mindössze három aszpírinnal értékeli saját vállalatának értékpapírjait. Egy darab Klein-szappan egy Klein szappangyár részvényt, egy félüveg Diana sósborszesz egy Diana-részvényt ér. Egy rossz mozijegyért szívesen ad bárki egy Corvin filmgyár részvényt, egy Turul cipőgyár részvény értéke pedig — egy pár cipőfüző.

A beteg tőzsde diagnózisa

Alkalmam volt Weinberger Antallal, az Értékpapírkereskedők Egyesületének nagytekintélyű elnökével beszélni, aki a beteg tőzsde diagnózisát a következőkben állította fel:

— Ez a példátlan és katasztrófális bész, amely Magyarország gazdasági tönkretételének egyik legközvetlenebb okozója volt, már a tavaly tomboló nagy hossz idején előrelátható volt. Tulhangozott a hejehuja, kis emberek, akik még kétféle nem láttak egy csomóban, ötven-hatvanmillió érdekeltséget vállaltak a tőzsdén, az ügynökök korlátlanul hiteleztek, hiszen a kospénz volt a legjobb üzlet, volt hét, hogy a vevők tizenhat százalékot is fizet-

tek a hitelre vásárolt értékpapírokra kapott kölcsönök után. Ez után a dárídó után, amelyben az egész ország csaknem minden lakosa részt vett, feltétlenül be kellett következni a bójtnak, ez a bójt bukást, csődöt és börtönt hozott magával.

— Hogy a bész mennyi ideig tart, nem lehet tudni, hiszen a természetes okokon kívül a kontreminörök mesterségesen is mélyítik. Megállapíthatom mindazonáltal, hogy a részvények már annyira alá vannak értékelve, hogy további nagyarányú árfolyamcsökkenés alig képzelhető el. Ha azonban az árfolyamok zuhanása meg is szűnik, amíg újra visszatér a tőzsde egészséges vére, amíg újra megkezdődik a normális felfejlődés, sok időnek kell eltelnie.

— Annyi tény, hogy külföldi tőkések ha akarják nagyon olcsó áron szerezhetik meg a magyar iparvállalatok majoritását. Éppen román részről láttam a napokban ilyen irányú vásárlásokat, amelyek egyelőre burkoltnak, de nemsokára valószínűleg nyíltan igyekeznek majd a magyar ipari életbe bekapcsolódást eredményezni. Román körök azt hiszem éppen idejében érezték meg az olcsó bevásárlások idejét, aki nem spekulációra, hanem tőkebefektetésre vásárol papírokat, nagyon okosan teszi, ha hozzákezd a vásárlásokhoz.

— Sokat beszélnek arról, hogy a korona végleges stabilizációja után fellendül a tőzsde forgalma, én hogy őszinte legyek, nem bízom ebben. A tőzsdét csak önmaga, a tőzsde javíthatja meg, mint ahogy bukását is önmaga okozta függetlenül minden külső befolyástól.

Sándor Pál nyilatkozata

Egészen természetes, hogy a tőzsde szomorú helyzete a kereskedelemben is érezteti romboló hatását. Az üzletek tömve vannak árukkal, senki sem vásárol és a magyar kereskedők mind kétségbeesve gondolnak a holnapra. Felkerestem Sándor Pál nemzetgyűlési képviselőt, az Országos Magyar Kereskedők Egyesületének elnökét, aki a következő nyilatkozatot tette:

— A kereskedelem pangásának egyik fő oka, hogy a kereskedőkből hiányzik a lelkesedés, amire az eredményesség szempontjából szükség van. Ez a lelkesedés teljesen és nyomtalanul eltűnt az utóbbi évek rettenetes gazdasági viszonyai között, a kereskedők ma vesznek és adnak azért, hogy a mindennapi kenyeret megkeressék, nem pedig azért, mert mint régen messzebbfekvő céljaik is voltak.

— Az utóbbi évek csapásai szervezetlenül érték a kereskedőosztályt. Minden foglalkozásnak megvan a maga üres és egészséges szervezete, amely baj esetén segítségére siet tagjainak, éppen a kereskedők, akik legjobban, szinte szeizmográfyszerűen megérik az idők és a konjunktúra egyik napról a másikra való változásait, éppen a kereskedők azok, akik nem támaszkodhatnak még önmagukra sem. Szervezni kell a kereskedőket, képviselőválasztások alkalmával az OMKE is állítson fel programot és a kereskedők csak azokat a jelölteket támogassák, akik ezt a programot elfogadják és a magukévé teszik.

— A következő időkben még szomorubb lesz a magyar kereskedő helyzete, ha csak a közgazdasági kormányzat nem veszi ennek a

bajnak elejét és nem igyekszik felvenni a szoros kapcsolatot a velünk határos államokkal. Enélkül tizezerszámra mennek majd tönkre a magyar kereskedők. Egészségesnek tartanék egy Románia felé való kereskedelmi orientációt, ez fellendítené az exportot, megkönnyítené az importot és kifejlesztené az annyira fontos tranzitókereskedelmet. A kereskedőknek és fogyasztóknak egyformán érdekük, hogy megszűnjék végre az a nagy veszedelem, amely a nemlétező ipar védelmére alapított vámrendszerben rejlik, ez az első feltétel, hogy a külkereskedelmi mérlegünk aktív legyen.

— A legsúlyosabban nyomja a kereskedelmet az egyre jobban divatozó protekció és panama-rendszer. Én hiszem, hogy az a harc, amelyet Bud János miniszter, ez az erőszé ember ez ellen a rendszer ellen indított, eredményes lesz és megmenti a kereskedőket ettől a kellemetlen ellenségtől.

Budapest pedig vár, várja, hogy jobbra forduljanak a mai szomorú idők és hogy az ország közgazdasági ereiben élénk vérkeringés induljon. (T. I.)

Kántorverseny

a bécsi nagyzsínagógában

(Bécs, június 30. Az Új Kelet tudósítójától.)

Háromnegyed éve már annak, hogy a tempelgassei nagyzsínagóga kántora áthajózott az Újvilágba, ahol Newyork legnagyobb templomában dicséri Istent énekes szóval. A bécsi nagyzsínagógának azóta nincsen kántora, negyvenkét szombaton keresztül csak a világ minden sarkából Bécsbe hívott vendégkántorok énekeltek próbát.

A kántorok nemes versenyének utolsó fejezete csütörtökön és pénteken zajlott le, amikor az összes jelentkezők közül kirosztált négy énekes mérte utóljára össze a hangját. Csütörtökön Fischer, a budai kántor hallatta szeliden lágy baritonját, pénteken a másik három kántor tette le tudásának próbakövét a szokatlanul nagyszámban összesereglett hitközségi tagok előtt.

Elsőnek Abramsohn, a budapesti Rombach-templom főkántora énekel. Hatalmas basszus a kórus fiúcskájának világos hangja mellett pompás kontrasztban tör elő, miutha száz komor orgona szólana. De érces hangja szelid és hízog könyörgésekbe is ácsap és mint valami panaszos gondonka ostromolja a hívők és az ő füleit. Ha pedig szabadon szárnyal az éneke, akkor a megbecsült és vigasztaló Isten utáni vágyakozás színezi szelidre a hangját. A márius imát éneklé meg, aztán a hívők felé fordul és egy zoltár csendül fel az ajkán és úgy szól a hangja, mint valamelyik hajdani prófétáé, aki nem a büntetők, hanem a vigasztalók közül való volt.

Alter brigattai kántor került sorra, aki a bécsi akadémia tanítványa és akiről az a hír kering, hogy a bécsi opera tagjai közé akarta szerződtetni. De ez az énekes kiszakította magát a világi dolgok köréből és érces hőstenorját a Legmagasabb dicsőítésére áldozta. Hangjának minden érces csengése és minden hajlékonysága az engesztelő-napon mondott zoltárok egyikébe sűrűsödött össze, a bűnbánat pianójából egyre gyötrelmesebben harsan fel kristálytisza tenorja. És ha a hívők felé fordulva hangját a leghalkabb pianókon keresztül a legszínesebb koloratúrákig csillogtatja, akkor a nemes arcélű huszonnégy éves fiatalember úgy áll az omed előtt, mint egy Wagner-herosz. Hangjának pompás értéke a legnagyobb művészi készséggel párosul.

Mialatt még ő énekel, már a harmadik énekes foglalja el az imaszéket, akit egy holland városból hívtak meg. Vékony, magas fiatalember, arca gettó-sápadt, amely beteges és szelid vérből való származását egyszerre verte vissza. Látni rajta, hogy igen ideges, de amikor énekre nyitja az ajkát, világos tenorjának a csengésében megnőni látszik az alakja. Azzal a fanatizmussal énekel, amely a szükségben és a bajban az Urat ostromolja. Szikár termete a tér középpontjává lesz és énekszavának hangtengeréből diadalmasan csendül ki a zoltár szava: „Mint a szarvas a forrás vizére, lelke az Urhoz úgy kívánczik”.

Ezzel befejezte az éneket... De a három közül egyik sem vitte el a pálmát. A budai Fischer, aki csütörtökön énekel, lett a tempelgassei zsínagóga kántora. A többiek továbbra is eddigi templomaikból fogják Isten dicsőségét zengen, ahinek egyformán kedves bárhonnán is ostromolják dicsőítő és könyörgő imákkal füleit.

(f. f.)

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Dr. Harion Ernő
 Az Új Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei felévre 330 lei, egész évre 750 lei.

— **Végetért a parlament nyári ülésszaka.** Bukarestből jelentik: A miniszterelnök a kamara tegnapi ülésén felolvasta az ülésszak berendezéséről szóló királyi kéziratot. Az ellenzék hevesen tiltakozott és követeli a napirendre tűzött kérdések — köztük a papírügy és a romanatzi választás — letárgyalását. A királyi kézirat foglalkozik a törvényhozás által vezetett munkával. Rámutat arra, hogy az erdőtörvény logikus folytatása az agrárreformnak. „A kommercializálási törvény, a bányatörvény, a víztörvény és az erőforrások kihasználásáról szóló törvény az ország kincseinek szisztematikus kiaknázását teszi lehetővé és az ország közgazdaságát jelentékenyen fejleszteni hivatják. Az elemi iskolai reform és a katonai törvények az egységesítés céljait szolgálják. A pénzügyi gazdálkodás lehetővé teszi a fejlődést és az ország talpraállását. Külpolitikai téren a királyi pár látogatásai erősítették az állam jóviszonyát a külföldi hatalmakkal. Az ülések végén megelégedéssel tekinthetünk a végzett munkára, amely erősítette az államot befelé és növelte presztizsét a külföldön.” A kamara a trónbeszéd felolvasása előtt megszavazta Sbirnea liberális képviselő immunitási jogának felfüggesztését. Sbirneat tudvalevőleg a kisenevi hadbírósg háboru alatti visszaélései miatt szabadságvesztésre ítélte. A képviselőt ma letartóztatták.

— **Muresan vármegyei prefektus szabadságon.** Néhány nappal ezelőtt jelentette az Új Kelet, hogy Muresan Septimiu helyébe, aki július hó elsején szabadságra utazott, a belügyminisztérium Hodor Viktor közigazgatási főfelügyelőt küldte ki. Muresan prefektus már megkezdte szabadságát és tegnap este hat órakor elutazott a városból. Hodor Viktor ma reggel átvette hivatalát és a prefektus visszatérteig vezeti a vármegye közigazgatását.

— **Litwinow az angolokkal való tárgyalásokról.** Berlinből jelentik: Litwinow orosz népbiztos most érkezett ide Londonból. Egy újságíróknak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy az angol-orosz tárgyalások békés megoldás felé közelednek. Ma már nem állítanak olyan követeléseket a szovjetkormányval szemben mint Genuában és Hágában és noha az orosz kormány elismeri, hogy egy angol kölcsön elősegíti Szovjetországnak újjáépítését, mindazonáltal az ország kölcsön nélkül is talpra fog állani, persze valami késéssel. Az újságíróknak arra a kérdésre, mint vélekedik Oroszország a népszövetségbe való belépésről, Litwinow kijelentette, hogy a szovjetkormány a népszövetségnek sem politikájával, sem határozataival nem azonosíthatja magát. Minthogy azonban Oroszország az európai politika problémáiban érdekelve van, nem akar egyszerű szemlélője lenni a népszövetség működésének, hanem kutatni akar azután, vajjon a nagyhatalmak új orientációja tényleg produkál-e valami újat és a világ fejlődése szempontjából hasznosat.

— **Tánzer Máttyás meghalt.** Bécsből jelentik: A közéletben keveset szerepelt, de a színház világában nagybabcsült ember halt meg mostanában Tánzer Máttyás személyében. Tánzer egyszerű színházi agyónk volt, de nem volt színházigazgató, aki jobban és nagyobb megfigyelőképességgel tudta volna felismerni a színészi nagyráhatottságot. Max Pallenberg, Fedák Sári, Kartousch Lujza, Günter Mici, Sztoján Betti, sőt Pálmay Ilka is az öreg Tánzernek köszönhetik színpadi szerencséjüknek jó részét. Már harminc évvel ezelőtt addig mesterkedett, amíg sikerült a bécsi Karltheaterben Duse Eleonorát vendégszereplésre szerződtetni. Ő hozta Bécsbe Sarah Bernhardt, Coquelint, Judicot, Rejanet, Monnet, Sullyt és Fermete Zaccoint. A legtöbb művész, akiket sikerhez és pénzhez segített, élete alkonyán nem feledkezett meg róla és anyagiakban állandóan támogatták.

— **Lengyelország leszállítja a vámtarifákat.** Varsói jelentés szerint a lengyel minisztertanács egy új vámtarifatervezetet fogadott el, mely az eddig érvényben volt vámtételeket lényegesen olcsóbb összegekben állapítja meg. Az új vámtarifatervezetet rövidesen a köztársasági elnök elé terjesztik.

— **A Creditul Industrial egyik igazgatója Kolozsvárra érkezett.** Cesar Popescu vezérigazgató látogatása tudvalevőleg elmaradt. Helyette Slavescu, a Creditul Industrial egyik igazgatója érkezett Kolozsvárra, aki meg fogja látogatni azokat az ipari üzemeket, melyek már kaptak kölcsönöket és főleg azokat az üzemeket, melyeknek kölcsönkérési ügye most áll elintézés alatt. Slavescu igazgató a tegnapi nap folyamán meglátogatta a tordai ipari medence üzemét, a kolozsvári Heinrich-féle és a Renner-börgyárat, melynek igazgatósága bankettet rendezett tiszteletére. Az igazgató kedden este elutazott Kolozsvárról.

— **A nagyváradi héber óvoda évzáró ünnepélye.** Vasárnap délután tartotta harmadik évzáró ünnepélyét a nagyváradi Gan Jeladim, melynek két évig Mátyás Sosana volt az óvónője. A harmadik idényben az óvoda vezetője Lerner Zadkamt volt, aki szintén kitünő szakértelemmel tanította az apró 3-5 éves gyermekeket a héber nyelvre. A gyermekek szép haladásról tettek tanúságot. Lerner Zadkamt óvónő gyönyörű héber beszédben köszönte meg a szülők és a hallgatóság megjelenését és magasztalta a héber nyelvet, mely már a galutban is élő nyelvvé vált és buzgó kitartásra szólította fel a jelenlevőket. Weisz Kálmán, a Gan Jeladim bizottság elnöke, aki rövidesen végleg Palesztinába költözik, rövid beszédben rámutatott a Gan Jeladim fontosságára és vázolta, milyen áldozatokkal lehetett csak fentartani immár harmadik éve a héber óvodát. A bizottság legjobb munkatársainak Silberstein Armin és Mittelmann Jakab uraknak és végül a Ceire Mizrahi és az Aviva Hadasza lelkes tagjainak mondott hálás köszönetet fáradságot nem ismerő munkájukért. Végül külön megemlékezett az Aviva lelkes vezetőjéről Friedmanné Rosenzweig Juditról, akinek segítségével az Aviva 7000 lejt gyűjtött össze a Gan Jeladim deficitjének fedezésére. A záróünnepély a Hatikva szavaival lelkes hangulatban ért véget.

— **A newyorki bankok jegyzése a magyar kölcsönre.** Budapestről jelentik: A newyorki bankok ma a magyar kölcsön nyilvános jegyzésén nyolcadfélmillió dollárt jegyeznek.

— **Megkezdődött a nagyváradi utalványhamisítók bünperének tárgyalása.** Nagyváradról jelentik: A nagyváradi törvényszék ma kezdte meg a hirhedt postautalványhamisítók bünperének tárgyalását. A három vádlott, Freiburger Jenő, Kalla Géza postatisztviselő és Weinberger Sámuel már hónapok óta vizsgálati fogságban vannak. A vádirat azzal vádolja Kalla Géza postatisztviselőt, hogy a Freiburger Jenő által hamisított postautalványokat, amelyek fiktív nevekre voltak kiállítva, a hivatalos postával a vidéki postahivatalokhoz juttatta el, ahol Freiburger Jenő és Weinberger Sámuel hamis személyazonosságú igazolványok alapján a hamis utalványokon küldött pénzt felvették. Ily módon a három vádlott néhány hónap leforgása alatt több mint egymillió lejjel károsították meg a postahivatalt. A mai tárgyaláson a vádlottak igyekeztek egymás ellen vallani és mindegyik a másikat tüntette fel értelmi szerzőnek. Az érdekes ügyben, amelynek nagyon sok tanuja van, csak napok múlva hoz a törvényszék tanácsa ítéletet.

— **Orvosi hír.** Dr. Reich Izidor Buziás-türdői orvosi praxisát megkezdte Strada Avram Jancu 20. szám alatt.

— **Az állam pöre a bortermelők szöveteivel.** A kolozsvári bortermelők szövetekezete még a magyar rezsim idejében eladt az egyesület helyiségeit, és raktárait a magyar államnak négyszázezer koronáért. Az adásvételi szerződést megkötötték, de magyar állam a vételösszegnek a felét fizette ki. Időközben Erdélyt Romániához csatolták és a magyar állam természetesen a hátralévő kétszázézer koronát nem utalta ki a bortermelők szövetekezetének. A bortermelők szövetekezete, tekintve hogy a magyar állam a szerződésnek nem tett eleget, mert a hátralévő összeget bizonyos határidő letelte után sem juttatta hozzájuk és azon az alapon, ha a szerződő felek közül a vevő nem tesz eleget kötelezettségeinek, úgy az eladott tárgy az eladóra száll vissza, a helyiségeket újból eladták. A román állam most polgári és bünvádi pert indított a bortermelők szövetekezete ellen, mert a békeszerződések szerint a csatolt területen levő összes állami tulajdonok az utódállamra szállnak át, tehát a jelen esetben is a hátralévő összeget a román államtól kellett volna követelni. A helyiségek mindenképpen a román állam tulajdonát képezik. Az ügyben a polgári bíróság mára tűzött ki tárgyalást, de nem hozott ítéletet, mert a bíróság úgy döntött, hogy előbb bevárja a bünvádi per ítéletét és csak azután hozza meg a polgári bíróság a döntését. Az érdekes ügy iránt jogászörökben feltűnő érdeklődés nyilvánul.

— **Házasság.** Herskovits Sárika (Beregsszász) és Grosz Herman festékkereskedő (Satumare) július 6-án tartják esküvőjüket Csapon. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Vasuti karambol Svájcban.** Bernből jelentik: A buchi pályaudvaron az ott veszteglő expresszvonatba hátulról belefutott egy mozdony. Két hálókocsi beomlott. Az utasok más kocsikba szálltak át és folytatták utjukat. Haláleset nem történt.

— **Az agyafurt tolvaj.** Szombaton a késő esti órákban megjelent a rendőrségen Tóth Béla Timár-utca 7. szám alatti lakos és elmondotta, hogy az este ismeretlen tettesek feltörték a lakását és onnan tizenötezer lej értékű ruhaneműt loptak el. A gyuanu Bokor Eszti bejárónéra irányult, aki szombaton délután két cirkuszjeggyel állított be Tóth Bélához azzal, hogy a cirkuszjegyeket ajándékba kapta, de ő nem mehet el és ha a Tóth családnak kedve van elmenni, úgy ő szívesen átengedi a jegyeket. A Tóth család elfogadta a potyajegyeket és elment a cirkuszba, de nagy volt a meglepetésük, amikor hazatérve az ajtót feltörve, a lakást pedig kirabolva találták. A rendőrség azonnal megkezdte a nyomozást, amely az első nap teljesen sikertelen maradt. Mocsán detektív a nyomozást a környékbeli falvakba is kiterjesztette és Bokor Esztiit abban a pillanatban tartóztatta le, amikor az a szamosfalvai állomáson a lopott értékekkel a vonatra akart felszállni. A tolvaj asszony bevallotta a lopást és a lopott értékek hiánytalanul megtérültek. Bokor Esztiit átadták az ügyészségnek.

— **Nagy szacharincsempészt lepleztek le Bécsben.** Bécsből jelentik: A fővárhivatal csendőrei nagy szacharincsempészt fedeztek fel. 197 kiló német szacharint vittek át Ausztriába megvesztegetett vámtisztviselő közvetítésével. A tisztviselő közlöt letartóztatták. A nyomozás hiderítette, hogy a csempészt tél óta folytatják és eddig 2170 kilót hoztak Ausztriába. A rendőrség 310 kiló szacharint lefoglalt.

— **Merénylet a jekohamai amerikai konzul ellen.** Tokióból jelentik: A napokban egy Masanova Jamato nevű japán munkás behatolt az amerikai konzul irodájába és a konzul leüléssel fenyegette meg. A személyzet a merénylőt, akinek kezében éleshegyű kés volt, lefoglalták és átadták a rendőrségnek. A rendőrségen Jamato azt vallotta, hogy meg akarta gyilkolni a konzult, akiben az amerikai állam képviselőjét látta. Ők azok — mondotta — akik a bevándorlók szigorításával lehetetlenné teszik a japán munkás életét. A japán kormány mihelyt értesült az esetről, azonnal mely sajnálatát fejezte ki a konzul előtt és egyúttal elrendelte a konzuli hivatal szigorú őrsését.

* **Dr. Oprescu Mircea** ezredes állatorvos, a milánói egyetem volt hallgatója az összes állatbetegségeket gyógyítja. Speciálta kutyabetegségeknél. Rendel naponta d. u. 2-6-ig. Mikes Kelemen-u. 1. Telefon 22.

* **Észak- és Délamerikába utazók** kérjenek azonnal prospektust „Cosulich Line”-től Bucuresti, Calea Grivitoi 181.

Kötött harisnya minden színben 25 lei

Flohr-harisnya minden színben 44 lei

NAGY HARISNYA-VÁSÁR

Muszlin-harisnya divat-színben 58 lei

Cérna-muszlin minden színben 90 lei

MÉLYEN LE-SZÁLLITOTT ÁRAKKAL

Selyemfátyol minden színben 125lei

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkezttyükben és kötöttárakban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

(Sajátított szövegek új lakóvontatko érdekelt val a szatmár fogadtal iparkam a minis elégszik elhatáro indítja tömöríté tizenkilé kozási ahol a reskeő redelkez Az orsz Statal N tulajna 1. A

A G

(Buc dősítőjél felgyelő munkaad kiegyenli Godul M hatásköré szőlvan t ségek hat törvényre lésának e körét fog a munka tama, a munka, a bérfizetés kájának fejtsenek

Ezer naizott harmadre számára. 1864. év hatóság felügyelő munkafel a törvény szervezete kérelmezé ködniök feltűlenél

Teljes egyeztetés eljárások a megegy köztöt megadni választat álltanadó lőség és a munkafelét szakszerve ellenőrizni hatásköröt szerződése mációkkal igazgatósa

Teljes intenciója, kezdemény

Szö gya

KÖZGAZDASÁG

A szatmári Sfatul országos mozgalmat indit a lakástörvény sérelmes intézkedései ellen

Julius 19-én és 20-án Szatmáron kongresszus lesz

(*Satmar-Szatmár, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.*) A szatmári Sfatul Negustoresc elnöksége széleskörű, országos jellegű mozgalmat indított az új lakástörvénynek az üzlethelyiségek bérletére vonatkozó sérelmes határozatainak megváltoztatása érdekében. Már a bukaresti kongresszus alkalmával a szatmári Sfatul indítványára és akciójára a szatmári választmány által szerkesztett javaslatot fogadták el, melyet a bukaresti kereskedelmi és iparkamara képviselőinek bevonásával átnyújtottak a miniszternek. A szatmári Sfatul azonban nem elégszik meg a mozgalomnak helyi jellegével és elhatározta, hogy városunkint a legszélesebb alapon indítja meg az üzlethelyiségek bérlőinek összefogó tömörítését. *Evégből a szatmári Sfatul e hó tizenkilenc és huszadik napjára országos tanácskozási és tiltakozási gyűlést hív egybe Szatmárra, ahol az érdekeltek az új lakástörvénynek a kereskedők üzlethelyiségeire vonatkozó sérelmes rendelkezéseinek megváltoztatását fogják követelni.* Az országos mozgalom elvi pontozatait a szatmári Sfatul Negustoresc megküldötte az ország összes Sfatuljainak. A javaslat főbb pontozatai a következők:

1. Az új lakbérleti törvénynek az üzlethelyiségekre vonatkozó sérelmes rendelkezései megváltoztatása érdekében indítson a Sfatul széleskörű mozgalmat.

2. Az üzlethelyiségek bérlői kollektív megállapodást irjanak alá, melyben kijelentik, hogy ötven-től százezer lejig terjedő pönalé terhe mellett kötelezik magukat arra, hogy a megállapodást aláírók semilyen bérfizetés mellett sem bérlik az üzlethelyiségeket 1927 május elsejéig.

3. Amennyiben a háztulajdonos és bérlő 1925 májustól kezdődő üzletbér összegében legkésőbb folyó év július 31-ig meg nem állapodának, úgy a vitássá vált ügyet választott bíróság elé tartoznak vinni.

4. Gondoskodnia kell a Sfatulnak arról, hogy a létrejött és aláírt kollektív megállapodást az összes hatóságok jóváhagyásával megerősítsék.

A javaslat indokolási részében erősen kihangsúlyozza, hogy az államnak végre különbséget kell tennie hivatásos és nem hivatásos kereskedő között s meg kell szüntetnie azt az állapotot, hogy míg az alkalmi kalmár szabadon üzheti a maga illegitim játékait, addig a legitim kereskedő minden torturának szabad zsákmánya.

A munkafelügyelőségek átszervezése

A Codul Muncii új irányelvei. Komoly szociálpolitikai intézkedések

(*Bucuresti-Bukarest, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.*) A Trancu Jasi-féle törvény a munkafelügyelőségek hatáskörét ugyszólván kizárólag a munkaadó és munkás között felmerült bérkérdések kiegyenlítésében szabta meg. Az átdolgozás alatt lévő Codul Muncii az eddiginél sokkal nagyobb jelentőségű hatáskört biztosít a munkafelügyelőségeknek és ugyszólván teljesen új alapokra helyezi a munkafelügyelőségek hatáskörét. A munkafelügyelők a Codul Muncii törvényre emelkedése után a munka protekciónáljának erősen szociálpolitikai tendenciájú hatáskört fogják betölteni. *Az új törvény felhatalmazza a munkafelügyelőségeket, hogy a munkaidő tartama, a túlórák, a munkaszünetek, az éjjeli munka, a munkabérminimum megvédelmezése, a bérfizetés pontossága, a kiskorúak és nők munkájának védelme ügyében hathatós tevékenységet fejtsenek ki.*

Eszerint a Trancu Jasi-féle törvényben körvonalozott hatáskör az új törvény megszavazása után harmadrendűvé degradálódik a munkafelügyelőségek számára. A Codul Muncii az eddig az ipartörvény 1884. évi 17. paragrafusára szerint az elsőfokú iparhatóság körébe tartozó hatáskört is a munkafelügyelőségek körébe utalja. Hasonlóképpen a munkafelügyelőségekkel szembeni *véleményezési jog a törvényeséknél, ha a munkaadók és munkásszervezetek jogi személyként való elismerésüket kérelmezik.* A munkafelügyelőségeknek kell gondoskodniuk arról, hogy munkaadó és munkás között feltétlenül rendezett viszonyok alakuljanak ki.

Teljesen új irányt szab a Codul Muncii a bér-egyeztetés és munkakonfliktus esetén felmerülő eljárásoknál. Eszerint a sztrájkra való jogot, vagy a meggyőzés közvetítését munkaadó és munkás között nem kizárólag a munkafelügyelőség fogja megszabni vagy intézni, hanem a felek szabadon választhatnak a konfliktus elintézésé végett a felállítandó munkügyi kamara, a munkügyi felügyelőség és a választott békéltető bíróság között. A munkafelügyelőségek hivatása lesz elősegíteni a szakszervezetek létesülését és azok működését ellenőrizni. Ugyancsak a munkafelügyelőségek hatáskörébe utalja a törvényjavaslat a kollektív szerződés ellenőrzése mellett, a statisztikai információkkal való szolgálást úgy a munkügyi vezérigazgatóság, mint más hatóságoknak.

Teljesen szociálpolitikai jellegű a javaslat azon intenciója, hogy a munkafelügyelőségek magánkezdőmunkát gyakoroljanak a munkástovább-

képző iskolák, kiállítások rendezésére és egyben befolyást gyakoroljanak a munkaadói szervekre az irányban, *hogy ezek a munkások részére munkásokonak és egyéb munkásjóléti intézményeket alapítsanak.* Ezirányban a munkafelügyelőségeknek együtt kell dolgozniuk a közegészségügyi és népjóléti vezérigazgatóságokkal. Ki kell venniük részüket a munkafelügyelőségeknek a munkaközvetítő hivatalok szervezésében és működésében s benső érintkezést kell fentartaniuk ezirányban a munkügyi kamarákkal is. E téren javaslattevő jog illeti meg a munkügyi felügyelőségeket a munkügyi vezérigazgatósággal szemben.

Mindezen teendők hathatós és pontos végrehajtása érdekében a munkügyi felügyelők fel fognak hatalmaztatni arra, *hogy a nap és éj bármelyik szakában az ipari és kereskedelmi vállalatokat, valamint a munkások részére épített közintézményeket megfelelő igazolás mellett felkereshessék.* Az ilyen természetű kiszállásokon a munkügyi felügyelőket elkísérheti a munkügyi kamara kiküldöttje is. A kiküldetés alkalmával a munkafelügyelők joga van a vállalat és az illető intézmény könyvein és levelezésén kívül minden, a munkügyi reszortot érintő okmányt felülvizsgálni.

A munkásvédelem szempontjából kifogásolható sérelmek a helyszínen jegyzőkönyvbe foglaltatnak és a munkafelügyelő köteles a sérelmek megtorlása végett a jegyzőkönyvet a felettes hatósághoz továbbítani. A bányákra vonatkozólag fenti teendőket a munkügyi felügyelőség hatáskörével felruházott bányafelügyelők fogják végezni, akik közvetlenül a munkügyi vezérigazgatóság alá lesznek rendelve.

***
A bécsi tőzsdét nem zárják be. A Depositenbank hatalmas pénzügyi hullámokat felvert bukása elhatott egészen a bécsi tőzsdéig. Az utóbbi napokban már azt a hírt terjesztették, hogy a Depositenbank bukása miatt be fogják zárni a tőzsdét. Mint Bécsből jelentik, ez a hír nem felel meg a valóságnak.

Egy svájci textilgyár bőrfestőgyárat létesít Magyarországon. Budapestről jelentik: Az egyik legnagyobb svájci textilgyári cég, mely a „Farberei und Druckereien Trust” címet viseli, Magyarországon gyapjúkészítő és bőrfestő gyárat akar létesíteni. A magyar kereskedelemügyi minisztérium iparfejlesztési segélyben fogja részesíteni a svájci vállalatot, ha az legalább kilencmilliárd magyar korenat fektet be üzemébe.

A magyar ipar harmadát termeli munkaképességének

A gyáripart a töke- és hitelhiány bénítja meg. Az infláció megszűnése óta csökkent a termelés

(Budapest, július 1. Az Uj Kelet tudósítójától.)

A magyar ipar a szanalás megindulásának időpontjában teljesítőképességének csupán egyharmadát tudja kifejteni. Erre misem jellemzőbb dokumentum, mint az, hogy a legutóbbi szénbányász-strájkot a szénbányák fogyasztói nem vették észre. Pedig ezen idő alatt körülbelül ötmillió métermázsával csökkent a termelés. A szénbányák ma termelésük felét felhalmozni kénytelenek. Összel, mikor a ma mezei munkát végző munkások nagy része visszamegy a bányákba, a széntultermelés még fenyegetőbb lesz.

A szénbányák most Jugoszlávia felé orientálódnak szénfőlölegeik elhelyezése végett.

A magyar nehézipar termelési kapacitásának mindössze harminc százalékát használja fel. A magas kemencékből e hónapban már csak egy lesz működésben. Ugyancsak harminc százalékra csökkent le a termelést a vasfeldolgozó, a fém- és gépipar is.

Aránylag a textilipar van legjobban foglalkoztatva, mert termelési kapacitásuk nyolcvan százalékát termelik. Ennek az a magyarázata, hogy a magyar textilipar még a lecsökkentett igények mellett is kisarányu.

A textilgyárak, melyek a behozatali tilalmak védelme alatt nagy nyereségre tettek szert, jelen-tékeny forgatókére tettek szert, így a nyomasztó hitelválságot nem érzik olyan nyomasztóan. A magyar kereskedelmi politika ugyszólván a textil-inség kihasználásán épült fel.

A bőripar negyedrészt termeli kapacitásának. Hasonlóan kedvezőtlen a fűrés- és fafeldolgozó ipar helyzete is.

A kő- és agyagipar husz-huszonöt százalékos kihasználással dolgozik. A téglaiipar az építkezések stagnálása miatt csupán készletre dolgozik.

Hasonlóan depresszív a mezőgazdasági iparok helyzete is. A fővárosi malmok az idén mindössze 13.000 vagont termeltek. A sörgyárak a békebeli két és félmillió hektoliterrel szemben mindössze 450.000 hektolitert gyártanak. Budapest jelenleg negyedrészét fogyasztja annak a szaláminak, melyet a háboru előtt konzumált.

A cukoripar hetven százalékig kihasználatlan, míg a konzervipar csak negyven százalékos termelésre képes. Sulyos a pangás a vegyészeti iparban, különösen sulyos a helyzete a szappan, kocsikenőcs és gyógyszeriparnak.

A gyáripar pangásával egyidejűleg az import-tevékenység is minimumra csökkent. A rézgalic- és műtrágyagyárak némileg foglalkoztatva vannak.

Gazdasági szakkörökben a gyáripar benutságát a töke- és hitelhiány okozza. Az infláció megszűnéseivel a termelés elvesztette azokat az előnyöket, melyeket számára a pénz állandó romlása teremtett. A gyáripar eladási képességét a stabilizáció következtében a lecsökkent exportlehetőség korlátozza. Az inflációs konjunktúra a beltőlőn is lecsökkent, mert az infláció útján keletkezett vásárlóerő volt a legerősebb fogyasztó. A középosztály igen széles rétegei is inflációs nyereségekből származó jövedelem-pótlásból elégitette ki kulturszükségeit.

Az ipari krízis megszüntetésének lehetősége azon fordul meg, hogy tud-e az ipar az inflációs fogyasztási tényezők helyébe új fogyasztási tényezőket teremteni, vagy pedig tud-e új külföldi piacokat teremteni.

***
A dublé-szövetek új vámja. A vámügy vezérigazgatóság körrendeletben értesítette a vámhivatalokat, hogy a dublé-szövetek vámját kilogramonként 40 lejről 120 lejre emelték fel és az ujonnan a határra érkező áruk már ezen új vámtételek szerint vámolandók el.

Uj főtítkár a nagyiparosok és munkaadók szövetségénél. A nagyiparosok és munkaadók szövetségének eddigi titkára, dr. Kiss Mór megválik állásától. Mint értesülünk, a megüresedett állás betöltése fölött a szövetség mai választmányi ülése dönt. Hire jár, hogy az új állásra Peptea Jakab pénzügyi tanácsot választják meg.

Szőrmefestés és gyanjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTIT

"KRISTALY" GŐZMOSÓGYÁR CLUJ

Telefon 500

Gyapju és gyapju fonalfestés

Telefon 500

A mai valutapiac

Óriási szállárdulás jegyében zajlott le a mai valutapiac. Az árak rohamosan emelkednek percerölpercre. Minden áruban nagy kereslet volt. Nagy forgalom mellett a következő árak alakultak ki: Osztrák korona 285—290, magyar korona 343—345, cseh korona 737—740, svájci frank 44·50—45·00, francia frank 13·20—13·30, dollár 253—259·00, font sterling 1090—1100, olasz lira 10·80—10·90.

Valutapiac július 1-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1295, Berlin —, London 1045, Newyork 241·00, Róma 1045, Zürich 43·00, Bécs 34·50, Prága 700, Budapest —, Varsó —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 870·00, márka —, leva 155, török lira 119, font sterling 1035, francia frank 1280, svájci frank 43·50, olasz lira 10·20, draehms 320·00, dinár 270, dollár 240·00, lengyel márka —, osztr. korona 37·00, magyar korona 32·00, cseh korona 725.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 134·5—134·5, Amsterdam 211⁵/₈—211⁵/₈, Newyork 562⁷/₈—562·50, London 2434·00—2430, Páris 2970·00—2940·00, Milano 2426·00—2420, Prága 1655·00—1650·00, Budapest 68·75—68·75, Belgrád 642·50—642·50, Bukarest 237·50—237·50, Varsó 109·00—109, Bécs 7935—7935.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai. Dinár 900—960, lej 320—370, font sterling 363400—363900, lira 3500—3620, dollár 82600—84700, francia frank 4270—4400, szokol 2395—2485, osztr. korona 11580—11870.

Magyarországon be kell szolgáltatni az export-deviza hátralékokat. Budapestről jelentik: Az új devizarendelethez értelmében az exportőrök nem tartoznak beszoolgáltatni az árukért kapott külföldi fizetőkészleteket s azzal a jövőben szabadon rendelkezhetnek. Ez lényeges változás a régi devizarendelethez s a múltban követett gyakorlathoz képest, amikor az exportőrök kivétel árukért kapott valutákat a devizaközpontnak tartoztak beszoolgáltatni. Ez a hatályon kívül helyezett rendelkezés még érvényben levő kötelezettségeket tart függőben, amennyiben különösen a terménykereskedelemben körökből nagyon sokan hátralékban vannak a már exportált valuta ellenértékével, mely tartozások tekintetében az a módosítás történt, hogy a régi jegyintézet ezeket a követeléseit a nemzeti bankra ruházta át, úgy hogy a hátralékos exportőrök valutatartozásaikat a nemzeti banknak tartoznak kiegyenlíteni.

Csehszlovákiában szabaddá teszik a nyersbőr importját. Prágából jelentik, hogy július hetedikétől kezdve a kereskedelmügyi minisztérium engedélyezni fogja a talpbőrnek feldolgozott marha- és lóbőr, a nem cserzett, nem kikészített bőrok, kesztyűbőrök és a különböző fényezett bőrok szabad importálását. Az új intézkedés Románia szempontjából is fontos jelentőségű.

Működési és tőkeemelési engedélyek. Bukarestből jelentik: Két folytatódó legutóbbi ülésén a speciális gazdasági bizottság a következő erdélyi bankok, kereskedelmi és iparvállalatok működését engedélyezte: „Fructura“ gabonakereskedelmi rt. Zilah, Szentimrei Téglagyár és Erdőipar rt. Gyulafehérvár, Baitzai Erdőipar rt. Nagyvárad, Gyimesvölgyi Fatermelő rt. Marosvásárhely, „Jimboleana“ szisztematikus gözmalom Zombolya, Erdélyi Leszámitoló- és Pénzváltó Bank rt. Cluj. **Alaptőkeemelési**

engedélyt kaptak: „Confectio“ készruha-ipari és kereskedelmi rt. Arad; Csákigorbói Takarékpénztár rt. (Szolnokdombokamegye) (100.000 koronáról); Niczkyfalvai Takarékpénztár (Temesmegye) (37.500 lejről); „Hess“ Erdélyi Csokoládégyár rt. Brassó (5.000.000 lejről); Zsilvölgyi Butorgyár és Fakeskedelmi rt. Petrozsény (3 millió lejről); Kimmel I. és C. likörgyár rt. Temesvár (3 millió lejről); „Vesta“ vegyszeti és gyógyszerárugyár rt. Nagyvárad (1 millió lejről); Pénzváltó és Kereskedelmi Bank rt. Szatmár (100.000 lejről); Kőrösbánya és Vidéke Takarékpénztár rt. (Hunyad-m. 212.000 lejről. — **Működési és alaptőkeemelési** engedélyek: Lapkiadó és Nyomdai Műintézet r.-t. Kolozsvár (egymillióról); Biledi Hitelbank r.-t. (Temesmegye); Mezőgazdák Kereskedelmi r.-t. Arad; Nagy Szállodák r.-t. Kolozsvár (1.500.000 lej); „Furniture“ (ezelőtt Heimlich és Lusztig) cipő- és cipészeti kellekek r.-t. Kolozsvár (100.000 lejről); Gazdasági Népbank r.-t. Erdőhályfalva (300.000 lejről); Iparbank r.-t. Szentágota (Nagyküküllő-m. félmillióról); Egyesült Erdőhályfalvai Takarékpénztár és Ermelléki Hitelbank r.-t. (1.500.000 lejről).

Erdélyi vállalatok magánvasut koncessziója. Bukarestből jelentik: A magánvasutak engedélyezésére hivatott legfőbb bizottság kedvező véleményezése alapján a minisztertanács jóváhagyta a következő koncessziókat: „Ratonyai Erdőipar“ egy régi iparvasut visszaépítésére Valea Seaca és Valea Rea között; dr. Tischler Elemér saját vágányu építésére Livadia álmóson, valamint egy iparvágányra a Petrosvölgyben; Cell Frigyes és Fiai két saját vágányra a dárstei sörgyárhoz.

Iparpártolási kedvezményt kaptak a következő erdélyi cégek és vállalatok: Hermann Eduárd és Fia mérleggyár Temesvár; Dionisie Roman alapítandó szalámigyára Medgyes és Simion Boeriu lisztörő, fűrés- és olajmalmalma Bisztranyires (Krassószörény-m.).

Tartózkodó a magyar fapiac. Budapestről jelentik: Akárcsak az utóbbi két hétben, a fapiac még mindig tartózkodó, aminek oka abban keresendő, hogy a vevők a korona közeli megerősödését várják. De várakozásra készlet a lej és a cseh korona ingadozása is. A július elsejétől érvényes felemelt vasuti tarifáknak az árak emelkedését kellett volna előidéznük, ami valószínűleg elkerülhetetlen lesz is, egyelőre azonban a pénzhány és az elhelyezés nehézségei miatt beállott nagy verseny nyomja az árakat. Különösen az importárok hajlanak kissé lemorzsolódásra s ezért Erdéllyel és Szlovénköval kevés importüzlet jön létre. A fényőpíacon ezidőszertit átlagban a következő árak vehetők alapul köbméterenként ab magyar határ: asztalosanyag széles, 24 milliméter 2450—2600, keskeny 2350—2500, IV. osztályu (építési anyag) széles 1800—1950, keskeny 1750—1900, V. osztályu anyag 1500—1650, lécs és zárléc 100—5050, faragott fa 6 m. 1350—1500, erdélyi gömbfa 950—1000 lej. Csehszlovák építési anyag 280—300, lécs és zárléc 290—3000, bányafa 118—124, fűrészgömbfa 140—160, faragott fa 240—260 cseh korona. Üzletkötés azonban nagyon gyér. Nema javult az érdeklődés a keményfapíacon sem, mert nincs hitelezés. Prima importárok vagonoként: hegyi jávorfaanyag 1·3—1·4 millió, égerfa 800—900 ezer, szilfa 1·0—1·2 millió, gyertyán fűrésanyag 1—1·2 millió korona, román bükk gözöletlen széleztelen 1800—, román gözölt széleztelen bükkanyag 2200, román bükk gözöletlen széleztelen 2200,

román bükk gözölt és széleztelt 2300 lej. Cseh bükkanyag: gözölt széleztelt circa 500, gözölt széleztelen 460 cseh korona ab magyar határ. Román faszén Ia. 24—25 ezer lej, szlovénkövi Ia. faszén 3300—3500, II. osztályu szlovénkövi faszén 2700—2900 cseh korona ti-ezer kilogramonként. Jobbminőségű tölgyanyagban némi kereslet mutatkozik, de merkantilárut nehezen lehet elhelyezni. Tüzifaárak vagonoként ab magyar határ: román száraz hasábfá 6900—7100, őszi hasábfá 6500—6800, friss hasábfá 6000—6300 lej. Szlovénkövi hasábfá ab Sátoraljuhely 1175, a Salgótarján, Szob 1275 cseh korona. A román tüzifa urálja a piacot.

SPORT

Magyarország a harmadik helyen végzett a törvívásban. A törvívó versenyek végetértek. A döntőben Magyarország kikapott Belgiumtól 9:7 és Franciaországtól 14:2 arányban. A küzdelmeket véve tekintetbe Magyarországot a negyedik hely illeti meg, mivel azonban Olaszország a franciákkal való mérkőzése során a pártoskodására való hivatkozással visszalépett, Magyarország a harmadik helyre került. A törvívóverseny végeredménye tehát a következő: 1. Franciaország, 2. Belgium, 3. Magyarország és 4. Olaszország.

Haggibbor—Victoria bajnoki mérkőzés lesz ma délután 6 órai kezdettel. A mérkőzést, tekintve annak fontosságát a bajnokság kimenetelére, óriási érdeklődés előzi meg. A meccset Morar dr. vezeti.

Universitatea—KKASE bajnoki mérkőzés lesz csütörtökön délután. Az intézőbizottság ugylátszik komolyan hozzáállott a bajnoki szezon befejezéséhez. A mérkőzést valószínűleg Czinczár vagy Nagy Lajos vezeti le.

Megsemmisítették az elsőosztályu tenniszbajnokság férfi-egyes küzdelmeit. Hirt adunk arról, hogy tegnap megkezdődtek a kerületi tenniszverseny játéka. A tegnap lejátszott számok közül a férfi-egyes mérkőzéseit megsemmisítették szabálytalan sorsolás miatt. A megsemmisített játékokat újra lejátszák.

Erősödik a nagyváradi Törökvs. Grünbaum, a Törökvs centersátára, aki tavaly tavaly levőleg Párisba távozott és ott egyik munkáscsapatban játszott, visszatért Nagyváradra és ismét a Törökvsben játszik.

A nagyváradi kerület csak e hónap végén fejezheti be a bajnoki szezon, mert még 9 lejátszatlan bajnoki mérkőzése van hátra. Az intézőbizottság tegnap esti ülésén elhatározták, hogy a központtól kért fogják a bajnokság befejezésére vonatkozó terminus augusztus elsejéig való meghosszabbítását.

A budapesti MTK Kielben a Hobstein ellen 7:0 arányban győzelmet aratott. A gólokat Molnár (2), Orth (2), Opata (2) és Jenny rugták.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. Lipót, Lapusul Unguresc. Régi utlevele és illetőségi bizonyítványa alapján okvetlenül kap új utlevelet.

B. Lebovits, Satu Mare. „Ez történt“—jei a pályázati határidő után érkeztek és ezért nem közölhetők.

J. Eugen, Fogaras. Levele valószínűleg elkallódott, sziveskedjék kérdéseit megismételni.

H. és Klein, Gherla. A börtöt az antiszemita zavargásokkal kapcsolatban rendelték el.

Sch. Dávid, Carei Mare. 1. Téved, mert az az üzenetünk valóban nem önnek szolt, hanem egy másik nagykarolyi olvasónknak. 2. Ön is, mint az Uj Kelet összes előfizetői, 140 lejes kedvezményes áron kapja az „Egy zsidósors“ mind a három kötetét. 3. Jelzett levelére tegnap válaszoltunk.

D. Jenő, Beclean. Irjon az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kulturosztyálynak (Cluj, Calea Regele Ferdinand 48).

Ben Dávid, Cluj. Tárcának csak legkritkább esetben és kizárólag belső munkatársainktól közlünk. Várja meg, amíg a Hetilap szeptemberben ismét megjelenik és akkor küldje be fordításait, amelynek szivesen sorát ejtjük, ha megfelelnek.

A KEREN HAJJESZOD

a haifai héber technikumra eddig 11.000 font sterlinget adott ki. Erec Jisrael lesz újra a zsidóság vallási és kulturális centruma.

E. I. Brehaladt

Az összes nyári divatcikkek, u. m. eredeti schweizi grenadinok, sima és mintás selyem újdonságok, zephirek, delének selyem fényű libertiek, vásznak és siffonok

idény miatt

rendkívül

olcsó árban

kaphatók

EUGEN LANDESMANN

„La Corso“

ujjonnan megnyilt női divatruházában, Cluj, Piata Unirei 17.

A „világok hosszant kezdett világot együttest, héber színig tudnak bet dicsőretéve kiváló saját szerepelnek hanem min rakter oly melyiket u hetne tekin játszanak, der“ című rajját, a „muratják b

A M. Szerda: Oth szadik val, I. Soroz

Select előadás. H. dráma 12 Weisse.

Uránia lidített orononásban.

SU CSOKO

in vas b... akar venni, sajálja az ut

KERDELYRÉS sztalosok In

Vágo... mesze

Str. Dragal

H.

legjob... főtisztel... főrabbi

Képvise

Kivá... kelle... a

Gyán

Sir a g

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A „vilnaiak“ Amerikában. Amerikai zsidó lapok hosszú hasábkon üdvözlük az Ujvilágba érkezett vilnai színésztrüppöt, a legjobb művészi együtttest, amely eddig színre hozta a jiddis és néber szinpad irodalom alkotásait. A lapok nem tudnak betelni a főpróbák után nyart élményeik dícséretével. Különösen kiemelik a trüppnek azt a kiváló sajátosságát, hogy egyetlen darabban sem szerepelnek egy központi személy körül a játékosok, hanem mindenki annyi természetességgel és a karakter oly precíz feltölgásával játszik, hogy bármelyiket ugynevezett „központi karakter“-ként lehetne tekinteni. A vilnaiak mostanában Detroitban játszanak, ahol Perez Hirschbein „Die griene Földer“ című idilljét és Dávid Pynskinek híres darabját, a „Jankel der Schmied“ című drámáját mutatják be.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Szerda: Othello. (A Schakespeare-ciklus utolsó — huszadik — estéje. Sereghy Andor vendéjátékával. Bevezető előadást tart: Janovics Jenő dr. Sorozatszám 453)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó: Szerda, július 2. Rendkívüli előadás. *Huller István esküje*. Szenzációs cirkuszdrama 12 felvonásban. Főszerepben a szép Hanny Weisse.

Uránia-Mozgó: Szerda, július 2. *A megszelídített oroszlán*. Rendkívüli balandor drama 6 felvonásban. Főszerepben Ivag Raicevici.

VELMA SUCHARD
CSOKOLÁDÉKÜLÖNLEGESSÉG

Butort, zongorát
Marosvásárhelyre és Székely és Réti
KÉRDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortársaság
számos faragványok legelőcsöbön itt szerzhetők be

Vágott és vágatlan tűzifát
meszet, cementet és gipszet
Calcit Művek R.-T. Cluj
Egy m³ oltott mész 400 lej

Használjunk kizárólag **PLANTOL**
legjobb növényzsírt, mert ez tisztá, egészséges és kiadó!
Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készül, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.
Képvisei: **HIENZ VILMOS** Cluj

Kiváló minőségű, kellemes és üdítő
tordai sör
Gyár: Turda, telefon 5. Főraktár: Cluj, telef. 394

Havre—New-York
Gyorspostajaratok
Kanada—Kuba—Mexikó—New-Orleans
Haiti—Antillák—Északafrika felé
Felvilágosításokat nyújt:
SOC. „SARNIA“
Pasagiul Comedia BUCURESTI
és „RECLAMA“ CLUJ
Rador 902

Nisó Erdélyrészi Ékszerárugyár
Cluj, Calea Regale Ferdinand 18. szám
Telefon interurban 2-113 * Sörgözy: Javane, Cluj
Ékszerárugyártás, nagykereskedés
Tiszta arany és ezüst * Arany, ezüst és platina ékszerek
Klenze és Schwarzwaldi órákban, valamint kincsesi tárgyakban nagy lerakat.
Csak viszonzásért!

Karlsbadból közvetlen importált
porcellán és Steingut-edények
éttermi-, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fúvott üvegek, lámpaárak, demyohn, gyógy-szer és befőttesüvegek legelőcsöbön beszerezhetők:
Ausländer Lajosnál Cluj
Piaja M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 954

E. Rosenzweig
Str. Regina Maria 6.
Erdély legelőcsöbön elismert „mellizó“ készítésben kaphatók a színes üveg- és porcelán-árak.
Használjunk ritkán 250 lejtől.

Telefon-sz. 61. **LÁDAGYÁR** Főhírdet Egeres
Mindennemű ládákat és fadóbozokat összegezzéti és az azedéit részekben megrendelésre azonnal küszit és szállit a legelőcsöb napi áran

Az „UJ KELET“ könyvosztálya
Cluj, Str. Baron L. Pop 10.
Egyszáz lej érté-**ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:
I. csoport:
Sch. Alejchem: Leégett nemesek (Kötve. Novellás könyv)
Ujvári: Bosszuálló Isten (Regény)
Goldschmidt: Egy zsidósors (Amatör példány. 3 kötetes regény)
Gizskalay: Titok. (Egyfelv. dráma)
Agnon: És a meggörbödött kiegyenesedik. (Regény)
Nordau: Dr. Kohn. (4 felv. dráma)
Biró Lajos: A zsidók utja. (Tanulmány)
Gizskalay: Támár. (Amatörpéldány. Bibliai regény)
Ezt a hatszáz lejes sorozatot ötszáz lejért (és portó) szállitjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.
*
Nyolcvanlej érté-**ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:
II. csoport:
Sch. Alejchem: Leégett nemesek. (Füzve. Novellás könyv)
Grotto: Zsidó renaissance. (Kötve. Tanulmány)
Goldschmidt: Egy zsidósors. (3 kötetes regény)
Gorion: József és testvérei. (Bibliai regény)
Kaczér: Golem ember akar lenni. (Drámai színdarab)
Gizskalay: Támár. (Bibliai regény)
Sombart: A zsidók jövője. (Tanulm.)
Paneth: Utazásom a Szentföldön. (Utóirat)
Ezt a 380 lejes sorozatot háromszáz lejért (és portó) szállitjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.
*
Harminc lej értékű könyvet kap **ingyen** az UJ KELET minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:
III. csoport (ifjúsági könyvek):
Dr. Bai: Zengő hárfá.
Nordau: Mesék.
Kabbalisták és Csodatevők.
Paneth: Utazásom a Szentföldön.
Konrad: Futball ABC.
Sch. Alejchem: A 13. Robinzon.
Ezt a 130 lejes sorozatot száz lejért (és portó) szállitjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.
*
Husz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:
IV. csoport (cionista tanulmányok):
Sokolov: Uj zsidó.
Gorelik: Cion és Golus.
Pinsker: Antoemantipatio.
Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
Mairovits: Tora és cionizmus.
Dr. Blank: „Mit akar a cionizmus.“
Goldmann: A zsidó nemzet követei.
Ezt a 90 lejes sorozatot hetven lejért (és portó) szállitjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel.
Kisérje figyelemmel további sorozatainkat!

300 lej. Cseh 500, gőzölt magyar határ. szlovenszkói ezer kilogra- gyagban némi árut nehezen ononként ab sábfá 6900— friss hasábfá bfa ab Sátor- ob 1275 cseh piacot.

lyen végzett ek végetértek. Belgiumtól arányban. A yarországot a zomban Olasz- zése során a visszalépett, került. A tör- a következő: Magyarország

mérkőzés lesz mérkőzést, te- sság kimene- . A meeset

ki mérkőzés ntézőbizottság bajnoki sze- valószínűleg le.

ályu tennisz- . Hirt adánk kerületi ten- szott számok gemmisítették misített játz-

ekvés. Grün- tavaly indva- gyik munkás- radra és ismét

hónap végén mert még 9 an hátra. Az elhatározták, a bajnokság augusztus el-

a Hobstein ratott. A gó- (2) és Jenny

NETEK

gi utlevele és tlenül kap uj

történi-jei a ezért nem kö-

lószerűt; el- smélni.

sz antiszemita el.

red, mert az t, hanem egy a is, mint az kedvezményes a három kö- zoltunk.

délyi Zsidó (Cluj, Calea

z legkritkább sáinktól köz- zzeptemberben fordításait, megfélelnek.

DD

1.000 font sz ujra a truma.

Sir a gyermeke? Miért nem használ Höfer-gyermekhintőport és Höfer-gyermekkrémet

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri kiadásnál egy szó 3.—, vastag betűvel 6.— lej. Leg-
nagyobb apróhirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény

Szikvizgyár teljes be-
rendezéssel eladó, Lőw E.
Frigyes, Kraszna, Szilágy-
megye. 7429

Tisztviselő-étkezdék
részére urinőt kerestünk,
aki azt saját számlájára
vezetné. Kiszolgálási pót-
lék havi 1300 lej, lakás,
fűtés, világítás. Elelmiszere-
ket leszállított áron ad-
juk. Unio Erdőipar Rt.
Üzemvezetősége, Ghimes-
fagat, Jud. Ciuc. 7430

Bérbe vagy elzámo-
lásra átadunk fűszerüzle-
tet bodegával, dohány-
tőzsdével, esetleg egészen
eladó. „Biztos megélhetés”
jellegére Mosse hirdető iro-
dába, Cluj, Deák Ferenc-
utca 37.

Modern. 18 elfoglalható
helységgel közel egy hol-
das házastelek eladó vagy
bérbeadó 800 ezer lej ka-
matmentes teherrel. Cim
Mosse hirdetőnél. 7435

**Perfekt gyors- és gép-
írónőt** keressünk azonnali
belépésre. Ajánlatok az
Uj Kelet kiadóhivatalába
nyújtandók be.

Könyvszükségletét az
Uj Kelet könyvosztályá-
nál fedezze! Bárhol meg-
jelent könyvek beszerzé-
zését vállaljuk.

Fiatalember zsidó csa-
ládnál kosztot, lakást kap-
hat. Egyetem-utca 5.
ajtó 3. 7367

Allandó

nagy raktár

a következő vegyszeti cik-
kekben: **Naffalin I-a pikkelges/**
Borax prima raff. / Borsav.
Formaldehyd 40% vitziszta
Karbolsav 39/40 I-a vegytiszta
(Schering) / Borkősav / Va-
selinolaj fehér / Szalmiak-
szesz 0.910 / Sósav / Chlorkali
chlorbarium, chromtimsó /
Chromkali, antichlor, hamu-
zsir / Terpentinetc. / I-a fran-
cia nyulenyv

Festékek Engros Endatail Fűszerek

Árajánlattal szolgál:
KALMÁR ÁRUFORGALMI RÉSZV. T.
Cluj, Str. Regina Maria 25.
Telefon: 4-25, 5-44.
Fiókok: Str. Regina Maria 42.
Str. Rugului 56.

Önmaga ellen vét, ha nem Nagy és Szilágyi-

nál festeti és tisztítja ruháját. Cluj, gyár Strada
Baritiu (volt Malom-utca) 4. Felvételi helyek: Kos-
suth Lajos-utca 36. és Galamb-utca 23. szám alatt

MEGÉRKEZTEK

a pehely-nyulször-
könyűkalapok

DRBJA LEI 120.—

Weisz Siegfried kalap- és ardivatáru-
házába Cluj, Calea Reg. Ferdinand 6.

Férfikalapokat

fest,
tisztít,
formál
és vasal

Fehér István kalaposmester,

Cluj, Unió-utca 21. Redout.
Postai megrendelések is eszközöltenek!

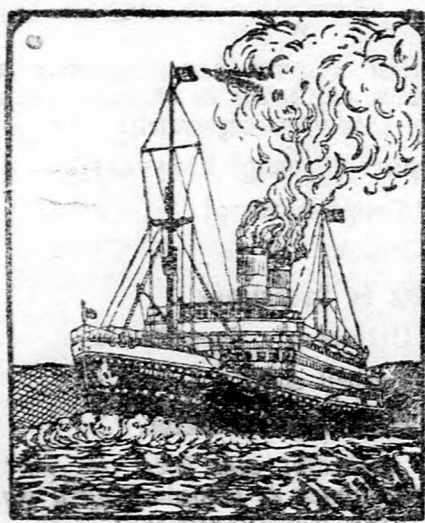
Veszek zsidó könyvtá- kat magas áron! Dus válasz- tému nagy raktár

egyszerű és
diszkótésü
Finom minőségű
gyapju- és selyem
valamint az összes szertartási cikkek: **imakönyvek**
taleszok,

מלותים תפרין מוזות צינות מחזורים.
קאפלעך גארטלען בילדגסט.
הבדלות אתרוגים לולבים הדסים ושופרות.
עמרות גאלד און זילבערברטען!

Anton Rosenzweig

librarie (Buchhandlung) CLUJ
Piata Mihai Viteazul 37-38. [v. Széchenyi-tér]
Alapitva 1890. Saját ház.
ספרים האנגלונג
Detail — Anglo.

Figyelem!

A QUOTA
Dél-AMERIKÁBA
NEM TELJES

miután az odaváló bevándorlás korlátlan.
Aki tehát Argentiniába vagy Braziliába
gyorsan akar utazni, az írjon
azonnal prospektusért

Cosulich Line

Bucuresti, Cal. Grivitei 181

Legolcsóbb és legkényelmesebb ut AMERIKA, CANADA, ARGENTINA
és BRAZILIÁBA.

Vasúti utazás tartama a hajóig csak 48 óra! Csak egy határ

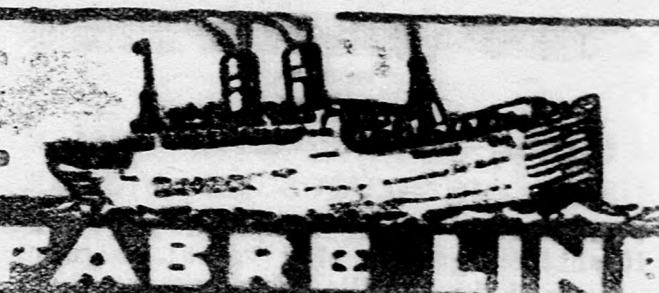
CENTRAL!

בשר עיטור
Bucuresti, Str. Carol 14, főpostáival szemben
Izletes ebéd és vacsora. Kifűtő
konyha. A legolcsóbb árak.

Akolozsvári
CZELL
sörfőzde
világos

„URSUS”

söre
a közönség
legkedveltebb itala

FRANCIA HAJÓZÁSI TARSASÁG

Direkt vonalak — átszállás nélküli
Constanța
direkt
Newyork
Constanța-Jaffa-Marseille
Constanța-Délamerika
Constanța-Canada

Felvilágosításokért és jegyek iránt érdeklődni lehet
„Sarnia” Pasagiul Comoedia, Bukarest
és a „Reclama” Cluj

Rador